

Budapesti Műszaki Szakképzési Centrum 203058
Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Vegyipari
Környezetvédelmi és Informatikai Szakgimnáziuma

Receptgyűjtemény az Analitika gyakorlat számára Vegyszerésztechnikus 14. évfolyam

Összeállította: Fortuna Zsuzsanna

Források:

Fogarasi József: A mennyiségi analízis klasszikus analitikai módszerei 2012. 11. 30.

Farkas Etelka: Analitikai kémia 1. gyakorlat 2007.

Összefoglaló táblázat a vizsgálatokról

Vizsgálati anyag	Képlet	Vizsgálati módszer	Mérőoldat	Indikátor	Reakció egyenlet
Szóda	Na ₂ CO ₃	sav-bázis	sósav	metilnarancs	Na ₂ CO ₃ + 2HCl = 2NaCl + CO ₂ + H ₂ O
Tisztítószer	NaOH	sav-bázis	sósav	metilnarancs	NaOH + HCl = NaCl + H ₂ O
Lúgosság	HCO ₃ ⁻ CO ₃ ²⁻	sav-bázis	sósav	metilnarancs fenolftalein	CO ₃ ²⁻ + HCl = HCO ₃ ⁻ HCO ₃ ⁻ + HCl = H ₂ CO ₃ + Cl ⁻
Betacid	HCl	sav-bázis	NaOH-oldat	fenolftalein	[(CH ₃)-N ⁺ -CH ₂ -COO ⁻]HCl + NaOH = [(CH ₃)-N ⁺ -CH ₂ -COO ⁻] + NaCl + H ₂ O
Kénsav	H ₂ SO ₄	sav-bázis	NaOH-oldat	metilvörös	H ₂ SO ₄ + 2 NaOH = Na ₂ SO ₄ + H ₂ O
Foszforsav	H ₃ PO ₄	sav-bázis	NaOH-oldat	metilnarancs timolftalein	H ₃ PO ₄ + NaOH = NaH ₂ PO ₄ + H ₂ O H ₃ PO ₄ + 2NaOH = Na ₂ HPO ₄ + H ₂ O
Mészke	CaCO ₃	sav-bázis	sósav, NaOH-oldat	metilnarancs	CaCO ₃ + 2HCl = CaCl ₂ + CO ₂ + H ₂ O NaOH + HCl = NaCl + H ₂ O
Összes keménység	Ca ²⁺ Mg ²⁺	komplexometria	EDTA	eriokrómfekete-T	Y ⁴⁻ + Me ²⁺ = MeY ²⁻
Nikkel-ion	Ni ²⁺	komplexometria	EDTA	murexid	Y ⁴⁻ + Me ²⁺ = MeY ²⁻
Réz-ion	Cu ²⁺	komplexometria	EDTA	murexid	Y ⁴⁻ + Me ²⁺ = MeY ²⁻
Kalcium-ion	Ca ²⁺	komplexometria	EDTA	murexid	Y ⁴⁻ + Me ²⁺ = MeY ²⁻
Szulfát-ion	SO ₄ ²⁻	komplexometria	EDTA	metiltimolkék	Y ⁴⁻ + Me ²⁺ = MeY ²⁻
Kőszó	NaCl	csapadékos	AgNO ₃	fluoreszcein	Ag ⁺ + Cl ⁻ = AgCl
Hidrogén-peroxid	H ₂ O ₂	permanganometria	KMnO ₄	-	2KMnO ₄ + 3 H ₂ SO ₄ + H ₂ O ₂ = 2MnSO ₄ + K ₂ SO ₄ + 5O ₂ + 8 H ₂ O
Vas(II)ion	Fe ²⁺	permanganometria	KMnO ₄	-	2 KMnO ₄ + 10 FeSO ₄ + 8 H ₂ SO ₄ = 2 MnSO ₄ + K ₂ SO ₄ + 5 Fe ₂ (SO ₄) ₃ + 8 H ₂ O
Kén-dioxid	SO ₂	permanganometria	KMnO ₄	-	2 KMnO ₄ + 5SO ₂ + 2 H ₂ O = 2 MnSO ₄ + K ₂ SO ₄ + 2H ₂ SO ₄
Oxálsav	(COOH) ₂	permanganometria	KMnO ₄	-	2KMnO ₄ + 3 H ₂ SO ₄ + 5 (COOH) ₂ = 2MnSO ₄ + K ₂ SO ₄ + 10 CO ₂ + 8 H ₂ O
Nitrit-ion	NO ₂ ⁻	permanganometria	KMnO ₄	-	2KMnO ₄ + 3 H ₂ SO ₄ + 5 NaNO ₂ = 2 MnSO ₄ + K ₂ SO ₄ + 5 NaNO ₃ + 3 H ₂ O
Aktív klór	Cl	jodometria	Na ₂ S ₂ O ₃	Na ₂ S ₂ O ₃	OCl ⁻ + 2 I ⁻ + 2 H ₃ O ⁺ = Cl ⁻ + I ₂ + 3 H ₂ O I ₂ + 2 Na ₂ S ₂ O ₃ = 2 NaI + Na ₂ S ₄ O ₆
Réz(II)ion	Cu ²⁺	jodometria	Na ₂ S ₂ O ₃	Na ₂ S ₂ O ₃	2CuSO ₄ + 4KI = 2CuI + I ₂ + 2 K ₂ SO ₄ I ₂ + 2 Na ₂ S ₂ O ₃ = 2 NaI + Na ₂ S ₄ O ₆
Kálium-permanganát	KMnO ₄	jodometria	Na ₂ S ₂ O ₃	Na ₂ S ₂ O ₃	2 KMnO ₄ + 8 H ₂ SO ₄ + 10 KI = 6 K ₂ SO ₄ + 2 MnSO ₄ + 8 H ₂ O + 5 I ₂ I ₂ + 2 Na ₂ S ₂ O ₃ = 2 NaI + Na ₂ S ₄ O ₆

MINTAJEGYZŐKÖNYV

Szóda Na ₂ CO ₃ -tartalmának meghatározása		Számítások
Kiadás: 2018.09. 29. Beadás: 2018.09. 29.	Eredmény	
<p>A mérés menete:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bemérő edénybe bemérünk analitikai pontossággal 2,0 g körüli szódát. – Veszteségmentesen bemossuk egy mérőlombikba, feloldjuk, jelretöltjük, majd homogenizáljuk az oldatot. – Egyenlő részleteket pipetázunk Erlenmeyer-lombikokba és 2 csepp metilnarancs indikátor jelenlétében az ismert koncentrációjú HCl mérőoldattal sárgából, a „hagymahéj” szín megjelenéséig titráljuk a mintákat. Ha szükséges, kiforrálás után újratitráljuk az oldatot. <p>A felhasznált vegyszerek H és P kódjai: Sósav: H 290, H314, H335, P 305+351+338 H290, Metilnarancs: H301, P301, 310 Szóda: H319, P280 P305+P351+P338</p>	<p>W%=48,60</p>	<p>Reakcióegyenlet: $\text{Na}_2\text{CO}_3 + 2\text{HCl} = 2\text{NaCl} + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$</p> <p>Adatok: m (Na₂CO₃)= 1,9096g M (Na₂CO₃)= 106,0 g/mol c (HCl)=0,0999 mol/dm³ V (lombik)= 200 cm³ V (pipetta)= 20 cm³ Fogyások: V₁= 17,6 cm³ V₂= 17,6 cm³ V₃= 17,4 cm³ V (átlag)= 17, 53 cm³</p> <p>Számítások: n (HCl)= 0,01753 dm³· 0,0999 mol/dm³= 1,75125·10⁻³mol n (Na₂CO₃)= 1,75125·10⁻³mol/2 = 8,7562·10⁻⁴ mol a pipettában n (Na₂CO₃) a mérőlombikban 8,7562·10⁻³ mol m (Na₂CO₃)= 106,0 g/mol· 8,7562·10⁻³ mol= 0,9282g</p> <p>w% (Na₂CO₃)= (0,9282g/1,9096g)·100= 48,60 %</p>

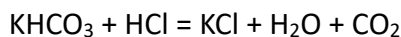
Acidi-alkalimetria

Sósav mérőoldat

0,1 mol/dm³ névleges koncentrációjú sósav mérőoldat készítése:

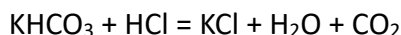
- Egy tisztára mosott és ioncserélt vízzel kiöblített 1 dm³-es mérőlombikba kevés ioncserélt vizet töltünk, és fülke alatt belemérünk számított mennyiségű tömény sósavat.
- Ioncserélt vízzel feltöltjük a mérőlombikot, jelre állítjuk és homogenizáljuk.
- Egy előzetesen tisztára mosott folyadéküvegbe áttöltjük.
- Feliratozzuk az üveget. (0,1 mol/dm³ sósav, név, osztály, laborszám, készítés dátuma)

Sósav mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása törzsoldatból:

- Kimérünk számított mennyiségű (2,01 g körüli) KHCO₃-ot analitikai mérlegen.
- A titeranyagot egy 200-250 cm³ térfogatú mérőlombikba mossuk. Így kapjuk meg a KHCO₃ törzsoldatot. (M (KHCO₃) = 100,12 g/mol)
- A pontos bemérésből kiszámoljuk a törzsoldat pontos koncentrációját!
- Kipipetázunk három Erlenmeyer lombikba 20-25 cm³-t a törzsoldatból.
- Erlenmeyer - lombikokba 3–3 csepp metilnarancs indikátort teszünk. Ekkor az oldat színe sárga lesz.
- Átmeneti színre (hagymahéj szín) titráljuk a 0,1 mol/dm³ sósav mérőoldattal.
- Három közeli fogyás esetén az átlagfogyással kiszámoljuk a sósav oldat pontos koncentrációját.

Sósav mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása KHCO₃ titeranyaggal egyedi bemérés alapján:

- Analitikai mérlegen visszaméréssel kimérünk 3 Erlenmeyer-lombikba 0,2 g körüli KHCO₃-ot.
- Az Erlenmeyer-lombikba 50-80 cm³ ioncserélt vizet töltünk.

- A bürettát vízzel, majd ioncserélt vízzel kimossuk, háromszor kevés (5-5 cm³) mérőoldattal átöblítjük, majd feltöltjük.
- A KHCO₃-ot tartalmazó Erlenmeyer-lombikokba 3–3 csepp metilnarancs indikátort teszünk. Ekkor az oldat színe sárga lesz. Átmeneti színre (hagymahéj szín) titráljuk. Túltitrálás esetén az oldat vörös lesz.
- A legkisebb beméréssel érdemes kezdeni a titrálást.
- Feljegyezzük a fogyásokat, majd kiszámítjuk a három fogyásból és a hozzájuk tartozó bemérésekből a koncentrációkat. (M (KHCO₃) = 100,12 g/mol)
- A mérési adatokat és a számításokat táblázatba rendezzük:

	$m(\text{KHCO}_3)$ [g]	Fogyás [cm ³]	$n(\text{KHCO}_3)$ [mol]	$c(\text{HCl})$ [mol/dm ³]
1.				
2.				
3.				

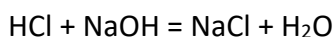
- Ha mindhárom koncentráció közel azonos, a három adat átlaga lesz a pontos koncentráció.
- Ha a három koncentráció közül az egyik nagyon eltér, de a másik kettő közel van, akkor a két közeli adat átlaga lesz a pontos koncentráció.
- Ha a pontos koncentrációt 4 értékes jegyre adjuk meg, akkor a harmadik értékes jegyben 1 számjegy eltérés még megengedhető.

NaOH mérőoldat

NaOH mérőoldat készítése

- Bemérünk gyorsmérleggel egy száraz főzőpohárba számított mennyiségű NaOH-ot. (kb 4,0 g)
  - A szilárd NaOH-ot ioncserélt vízben feloldjuk.
  - Az 1 dm³ térfogatú mérőlombikba bemosó tölcsérral bemossuk.
  - Jelig töltjük, és homogenizáljuk az oldatot.
  - Egy tiszta, fehér felcímkézett (0,1 mol/dm³ NaOH, név, osztály, laborszám, készítés dátuma.) folyadéküvegbe öntjük.
- M(NaOH)= 40 g/mol

NaOH mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása pontos koncentrációjú sósavval

- A bürettát feltöltjük a NaOH mérőoldattal.

- Pontos koncentrációjú sósav mérőoldatból kipipettázunk 3 Erlenmeyer-lombikba 20-25 cm³-t.
- Körbemossuk ioncserélt vízzel és hozzáadunk 3 csepp metilnarancs indikátort. Az oldat ekkor piros színű lesz.
- A NaOH mérőoldattal átmeneti színig (hagymahéj szín) titráljuk.
- Három egyező titrálást végzünk. Feljegyezzük a fogyásokat, és kiszámítjuk a NaOH oldat koncentrációját.

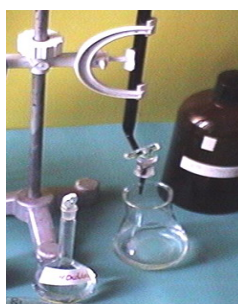
NaOH mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása oxálsav titeranyaggal egyedi beméréssel

- Analitikai mérlegen visszaméréssel kimérünk 3 jelölt Erlenmeyer-lombikba 0,12 g körüli oxálsavat.
- Az Erlenmeyer-lombikba 50-80 cm³ ioncserélt vizet töltünk.
- A bürettát vízzel, majd ioncserélt vízzel kimossuk, háromszor kevés (5-5 cm³) mérőoldattal átöblítjük, majd feltöltjük.
- Az oxálsavat tartalmazó Erlenmeyer-lombikokba 3–3 csepp fenolftalein indikátort teszünk. A titrálás végpontját a megjelenő halványlila (rózsaszín) szín jelzi.
- A titrálást addig végezzük, amíg a halvány rózsaszín legalább fél percig megmarad.
- A legkisebb beméréssel érdemes kezdeni a titrálást.
- Feljegyezzük a fogyásokat, majd kiszámítjuk a három fogyásból és a hozzájuk tartozó bemérésekből a koncentrációkat.
- A mérési adatokat és a számításokat táblázatba rendezzük:

	$m(\text{oxálsav})$ [g]	Fogyás [cm ³]	$n(\text{oxálsav})$ [mol]	$n(\text{NaOH})$ [mol]	$c(\text{NaOH})$ [mol/dm ³]
1.					
2.					
3.					

- Ha mindhárom koncentráció közel azonos, a három adat átlaga lesz a pontos koncentráció.

Acidi-alkalimetriás (sav-bázis) mérések receptjei

Szóda Na_2CO_3 -tartalmának meghatározása

Az Ön feladata a hamuból származó szilárd szódából vett minta Na_2CO_3 -tartalmának meghatározása és a mérési adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

A mérés leírása:

- Mérjen be bemérő edénybe analitikai pontossággal 2,0 g körüli szódát.
- Veszteségmentesen mossa be egy mérőlombikba, oldja fel, töltsé jelre, majd homogenizálja az oldatot.
- Pipetázzon ki belőle egyenlő részleteket Erlenmeyer-lombikokba és 2 csepp metilnarancs indikátor jelenlétében az ismert koncentrációjú HCl mérőoldattal sárgából, a „hagymahéj” szín megjelenéséig titrálja a mintákat. Forralja ki az oldatot, és ha szükséges, titrálja újra átmeneti színre!

Számítások elvégzése:

- A rendezendő reakcióegyenlet:
$$\text{Na}_2\text{CO}_3 + \text{HCl} = \text{NaCl} + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$$
- A mérőoldat fogyások átlagából és a koncentrációjából, a reakcióegyenlet alapján, számítsa ki a bemért minta Na_2CO_3 -tartalmát!
- Az eredményt tömegszázalékban adja meg!
 $M(\text{Na}_2\text{CO}_3) = 106,0 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Háztartási tisztítószer nátrium-hidroxid tartalmának meghatározása

Az Ön feladata a háztartási tisztítószerből származó minta nátrium-hidroxid tartalmának meghatározása és a mérési adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban kapott mintát töltse jelig, majd homogenizálja!
- Pipetázzon ki belőle egyenlő részleteket Erlenmeyer-lombikokba és 2–3 csepp metilnarancs indikátor jelenlétében az ismert koncentrációjú HCl mérőoldattal titrálja sárgából a „hagymahéj” szín megjelenéséig!
- A mérőoldat fogyásátlagából és koncentrációjából a reakcióegyenlet alapján számítsa ki a kapott minta NaOH-tartalmát!
- A megadott szempontok szerint készítse el a mérés jegyzőkönyvét!

Számítások elvégzése:

- A reakcióegyenlet alapján számítsa ki a kapott minta NaOH -tartalmát!
- Az eredményt grammban adja meg!
 $M(\text{NaOH}) = 40,00 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Lúgosság

Ön a Fővárosi Vízművek laborjában dolgozik. Feladata a beérkezett kútvízminták lúgosságának meghatározása és a mérési adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

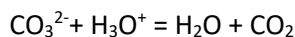
A mérés leírása:

- A kapott vízmintát ioncserélt vízzel töltsé jelig, homogenizálja.
- Pipettázzon titráló lombikba 20,00-25,00 cm³ vízmintát.
- Adjón hozzá 1-2 csepp fenolftalein indikátort.
- Titrálja 0,1 mol/dm³ koncentrációjú sósav mérőoldattal elszíntelenedésig.
- Jegyezze le a fogyást, majd adjon a mintához 2-3 csepp metilnarancs indikátort.
- A sárgára színeződött oldatot hagymahéj színig titrálja a mérőoldattal.
- Végezze el a szükséges párhuzamos titrálásokat.
- Számítsa ki a víz p – és m- lúgosságát.
- Az eredményt mmol/dm³ mértékegységben, egy értékű ionokra adja meg!

Számítások elvégzése:

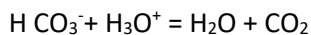
A vízminta lúgosságát okozó karbonátok az ismert koncentrációjú sav mérőoldattal reagálnak, indikátorként fenolftaleint használunk.

Rendezendő reakcióegyenlet:

A vízminta lúgosságát okozó hidrogén-karbonátok az ismert koncentrációjú sav mérőoldattal reagálnak, indikátorként metilnarancsot használunk.

Rendezendő reakcióegyenlet:

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Betacid

Ön egy gyógyszergyár minőségellenőrzési osztályán dolgozik. Napi feladatai közé tartozik a gyógyszerek hatóanyag-tartalmának ellenőrzése, a mérési adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

A mérés leírása:

- Mérjen be analitikai mérlegen 4 adagoló kanál gyógyszerport!
- Oldás után mossa át az oldatot egy 200-250 cm³ térfogatú mérőlombikba! Töltse jelig, majd homogenizálja a törzsoldatot!
- Pipettázzon ki a törzsoldatból titráló lombikokba azonos mennyiségeket! Desztillált vízzel töltsen fel kb. 50 cm³-re, majd adjon hozzá kb 2 cseppfenolftalein indikátort!
- A pontos koncentrációjú NaOH-oldattal titrálja fél percig megmaradó rózsaszín színig!
- Jegyezze fel a fogyásokat!
- Számítsa ki a Betacid tömegszázalékos sósvartartalmát!

Számítások elvégzése:

- A reakcióegyenlet alapján számítsa ki a kapott minta HCl -tartalmát!
$$[(\text{CH}_3)\text{-N}^+\text{-CH}_2\text{-COO}^-]\text{HCl} + \text{NaOH} = [(\text{CH}_3)\text{-N}^+\text{-CH}_2\text{-COO}^-] + \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Foszforsav hatóanyagtartalmának meghatározása

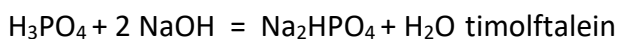
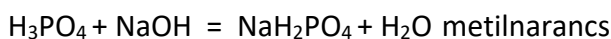
Az Ön feladata az üdítőitalból származó minta foszforsav tartalmának meghatározása egy, és kétértékű savként, és a mérési adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

A mérés leírása:

- Egy 250 cm³ térfogatú mérőlombikot töltsön félig ioncserélt vízzel!
- Szerelje fel bemosáshoz a szükséges eszközöket!
- Mérje le analitikai mérlegen a mintát tartalmazó cseppentős üveget, majd 25 csepp foszforsavat csepegtessen tölcséren keresztül a mérőlombikba.
- Mérje le a savas üveget, és állapítsa meg a kivett anyag tömegét!
- Mossa át többször a tölcsért, állítsa jelre a lombikot, majd homogenizálja!
- Három mintát kipipettázzunk a törzsoldatból Erlenmeyer lombikokba.
- 2-3 csepp metilnarancs indikátort teszünk a lombikokba, majd NaOH mérőoldattal hagymahéj színig titrálunk. Feljegyezzük a mérőoldat fogyásokat.
- Az oldathoz pár csepp timolftalein indikátort adunk és tovább titráljuk halványkék színig. A mérőoldatfogyást feljegyezzük 0-hoz viszonyítva.
- A foszforsav tartalmat %-ban adjuk meg egy és kétértékű savra.

Számítások elvégzése:

- A reakcióegyenletek alapján számítsa ki a kapott minta foszforsav-tartalmát egy és kétértékű savra!
- Reakcióegyenletek:

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Kénsav-oldat H₂SO₄-tartalmának meghatározása

Az Ön feladata a szennyvízből származó minta kénsavtartalmának meghatározása és a mérési adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása, illetve jegyzőkönyv készítése az alábbiaknak megfelelően.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban kapott kénsavtartalmú mintát töltse jelig, majd homogenizálja!
- Pipetázzon ki belőle egyenlő részleteket Erlenmeyer-lombikokba és 2–3 csepp metilvörös indikátor jelenlétében az ismert koncentrációjú NaOH mérőoldattal titrálja meg!
Az oldat színe pirosból sárgába vált!
- A megadott szempontok szerint készítse el a mérés jegyzőkönyvét!

Számítások elvégzése:

- A reakcióegyenlet alapján számítsa ki a kapott minta kénsavtartalmát!
- Az eredményt grammban adja meg!
- $M(\text{H}_2\text{SO}_4) = 98,08 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Mészke CaCO_3 -tartalmának meghatározása

Ön egy talajvizsgáló laboratóriumban dolgozik. Feladata a talajminták, többek között a mészke minták CaCO_3 tartalmának meghatározása

A mérés leírása:

- Mérjen be 3 Erlenmeyer-lombikba analitikai pontossággal kb. 0,5 g mészkeport!
- Oldja fel 120 cm^3 0,1 mol/dm³ pontos koncentrációjú sósavban!
- Az oldódást melegítéssel segíthetjük.
- A sósav feleslegét titrálja 0,1 mol/dm³ koncentrációjú NaOH-oldattal metilnarancs indikátor mellett!

Számítások elvégzése:

- A sósav pontos koncentrációjának ismeretében határozza meg az összes sósav anyagmennyiségét!
- A reakcióegyenlet alapján számítsa ki a feleslegben lévő sósav anyagmennyiségét!
- Az elreagált sósav anyagmennyiségéből határozza meg a kalcium-karbonát tartalmat!
- Az eredményt tömeg%-ban adja meg!

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Komplexometria

EDTA mérőoldat

0,02 mol/dm³ koncentrációjú EDTA mérőoldat készítése, pontos koncentrációjának meghatározása bemérés alapján

- Számítsa ki, hogy adott térfogatú 0,02 mol/dm³ koncentrációjú EDTA-oldat készítéséhez hány g Selecton B₂-t kell bemérni!
- A számított tömegű Selecton B₂-t tiszta, száraz főzőpohárban analitikai mérlegen mérje ki!
- A bemért szilárd Selecton B₂-t tartalmazó főzőpohárba tegyen 0,2-0,3 g szilárd NaOH-ot. A főzőpohár tartalmát oldja fel ionmentes vízben! Teljes feloldódás után a főzőpohár tartalmát mossa át szabályosan az előkészített üres mérőlombikba!
- A mérőlombikot töltsse fel jelig és homogenizálja!
- Számítsa ki az EDTA-oldat pontos koncentrációját!
 $M(\text{EDTA}) = 372,24 \text{ g/mol}$

Komplexometriás mérések receptjei

Víz összes keménységének meghatározása komplexometriásan

Az Ön feladata egy vízminta összes keménységének komplexometriás titrálással történő meghatározása és a kapott adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban kapott mintát töltse jelig és homogenizálja!
- Egyenlő részleteket pipettázzon ki belőle Erlenmeyer-lombikokba és egészítse ki ioncserélt vízzel kb.50 cm³-re!
- Adjon a mintákhoz késhegynyi (0,1-0,2 g) eriokrómfekete T indikátort és 2 cm³ 10-es pH-jú NH₄OH-NH₄Cl pufferoldatot!
- A borvörös színű mintát azonnal titrálja meg az ismert koncentrációjú EDTA mérőoldattal! (Az oldat a végpont előtt ibolyáskék, a végpontban kék színűvé változik.)

Számítások elvégzése:

- A mérőoldat fogyásátlagából és koncentrációjából számítsa ki a kapott minta összes keménységét!
- Az eredményt $\frac{\text{mmol CaO}}{\text{dm}^3}$ -ben, $\frac{\text{mg CaO}}{\text{dm}^3}$ -ben és is adja meg!
- $M(\text{CaO}) = 56,08 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Oldat nikkellion-tartalmának meghatározása komplexometriásan

Az Ön feladata egy szennyvízminta nikkellion-tartalmának komplexometriás titrálással történő meghatározása és a kapott adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban kapott mintát töltse jelig, majd homogenizálja!
- Egyenlő részleteket pipettázzon ki belőle Erlenmeyer-lombikokba és egészítse ki ioncserélt vízzel kb. 50 cm^3 -re!
- Adjon a mintákhoz késhegynyi (0,1-0,2 g) murexid indikátort és 5 cm^3 10-es pH-jú $\text{NH}_4\text{OH-NH}_4\text{Cl}$ pufferoldatot!
- A sárga színű mintákat, az ismert koncentrációjú EDTA-mérőoldattal titrálja meg stabil ibolyaszín megjelenéséig!

Számítások elvégzése:

- A mérőoldat fogyásainak átlagából és koncentrációjából számítsa ki a kapott minta Ni^{2+} -tartalmát!
- Az eredményt grammal adja meg!
 $M(\text{Ni}^{2+}) = 58,71 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Oldat réz (II)-ion -tartalmának meghatározása komplexometriásan

Az Ön feladata egy szennyvízminta réz (II)-ion -tartalmának komplexometriás titrálással történő meghatározása és a kapott adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban kapott mintát töltse jelig, majd homogenizálja!
- Egyenlő részleteket pipettázzon ki belőle Erlenmeyer-lombikokba, majd adjon hozzá 0,5 g NH_4Cl -ot, hogy a $\text{Cu}(\text{OH})_2$ csapadék feloldódjon.
- Tegyen hozzá 6–7 csepp cc. NH_3 -oldatot! A mélykék színű oldatot hígítsa fel kb. 50 cm^3 desztillált vízzel és adjon hozzá 0,1–0,2 g (késhegynyi) murexid indikátort!
- A sötétzöld színű mintákat, az ismert koncentrációjú EDTA-mérőoldattal titrálja meg stabil ibolyaszín megjelenéséig.

Számítások elvégzése:

- A mérőoldat fogyásainak átlagából és koncentrációjából számítsa ki a kapott minta Cu^{2+} -tartalmát!
- Az eredményt grammal adja meg!
 $M(\text{Cu}^{2+}) = 63,54 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Vízminta kalciumion -tartalmának meghatározása komplexometriásan

Az Ön feladata a vízmű analitikai laboratóriumába beérkezett ivóvíz minta kalciumion tartalmának komplexometriás titrálással történő meghatározása és a kapott adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban kapott mintát töltse jelig, majd homogenizálja!
- Egyenlő részleteket pipettázzon ki belőle Erlenmeyer-lombikokba és egészítse ki ioncserélt vízzel kb. 50 cm^3 -re!
- Öntsön a titráló lombikokba kb. 2 cm^3 10 w%-os NaOH-oldatot!
- Tegyen a lombikokba kb. 0,1 murexid indikátort!
- Titrálja a rózsaszínű oldatokat az EDTA mérőoldattal állandó lila színűre!

Számítások elvégzése:

- A mérőoldat fogyásainak átlagából és koncentrációjából számítsa ki a kapott minta Ca^{2+} -tartalmát!
- Az eredményt grammal adja meg!
 $M(\text{Ca}^{2+}) = 40,08 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Szulfátion meghatározása komplexometriás módszerrel

Ön egy vízvizsgálatokat végző laborban dolgozik. Feladata a beérkezett vízminták szulfátion-tartalmának meghatározása.

A mérés leírása:

- A szulfátion tartalmú vizsgálandó oldatból 20,00 cm³-t Erlenmeyer-lombikba pipettázunk.
- Hozzáadunk 5 cm³ sósavat.
- Az így előkészített oldatot felforraljuk, majd forrás közben, lassú ütemben adagolt 20,00 cm³ pontos koncentrációjú, 0,0200 mol/dm³ Ba²⁺ (bárium-klorid vagy bárium-nitrát) oldattal lecsapjuk a szulfátot (max 700 mg/dm³ szulfát-ion).
- A Ba²⁺ oldat pontos koncentrációját az üvegen találja!
- A lehűlt, csapadékos oldathoz késhegynyi (kb. 0,2 g) metiltimolkék indikátort adunk, és a sárga színű oldatot cseppenként adagolt nátrium-hidroxid-oldattal lila színre (pH ~ 6,5) állítjuk be.
- Ezután az oldathoz 3 cm³ tömény ammónium-hidroxidot adunk és a megkékült (pH ~ 11) oldatot pontos koncentrációjú 0,02 mol/dm³ EDTA-mérőoldattal füstszínűre titráljuk.

Számítások elvégzése:

- Számolja ki az EDTA-mérőoldattal egyenértékű Ba²⁺ felesleget!
- Határozza meg a lecsapáskor bevitt összes Ba²⁺-tartalom ismeretében a szulfátionok lecsapására fogyott Ba²⁺ anyagmennyiségét!
- A vízminta szulfátiontartalmát mg/dm³-ben egész számra kerekítve adjameg!
 $M(\text{SO}_4^{2-}) = 96,06 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Csapadékos titrálások

AgNO₃ mérőoldat

0,1 mol/dm³ koncentrációjú AgNO₃ mérőoldat készítése, pontos koncentrációjának meghatározása bemérés alapján

- Számítsa ki, hogy adott térfogatú 0,1 mol/dm³ koncentrációjú AgNO₃-oldat készítéséhez hány g szilárd ezüst-nitrátot kell bemérni!
- A számított tömegű szilárd ezüst-nitrátot tiszta, száraz főzőpohárban analitikai mérlegen mérje ki!
- A főzőpohár tartalmát oldja fel ionmentes vízben! Teljes feloldódás után a főzőpohár tartalmát mossa át szabályosan az előkészített üres mérőlombikba!
- A mérőlombikot töltsse fel jelig és homogenizálja!
- Számítsa ki az AgNO₃-oldat pontos koncentrációját!
 $M(\text{AgNO}_3) = 169,87\text{g/mol}$

Kősó NaCl tartalmának meghatározása csapadékos titrálással

Ön egy sófinomító üzem minőségellenőrző osztályán dolgozik. Az a feladata, hogy a beérkezett sóminták nátrium-klorid tartalmát meghatározza.

A mérés leírása:

- Egy bemérő edénybe analitikai pontossággal mérjen be számított mennyiségű kősót!
- Oldja fel ioncserélt vízben, majd az így kapott oldatot maradéktalanul mossa be egy 200-250 cm³ térfogatú mérőlombikba!
- A mérőlombik tartalmát ioncserélt vízzel állítsa jelre, és homogenizálja!
- Pipetázzon titráló lombikba 20,00 – 25,00 cm³ talajkivonatot.
- Adjon hozzá 5 csepp fluorescein indikátort.
- Titrálja az oldatot ezüst-nitrát mérőoldattal, amíg a csapadék rózsaszín lesz.
- Végezze el a szükséges párhuzamos titrálásokat.

Számítások elvégzése:

- A reakcióegyenlet alapján számítsa ki a minta nátrium-klorid tartalmát!
- Az eredményt tömeg%-ban adja meg!

$$M(\text{NaCl}) = 58,45 \text{ g/mol}$$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Permanganometria

Kálium-permanganát mérőoldat

0,02 mol/dm³ KMnO₄ mérőoldat készítése

$M(\text{KMnO}_4) = 158 \text{ g/mol}$

- Gyorsmérlegben bemérünk a számítottnál egy kicsit több KMnO₄-ot.
- Ioncserélt vízben feloldjuk és a mérőlombikot jelre állítjuk.
- A teljes oldódás után sötét üvegben tároljuk egy hétig.
- Használat előtt üveggyapoton átszűrjük.

0,02 mol/dm³ KMnO₄ mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása oxálsav titeranyaggal

- Három Erlenmeyer-lombikba analitikai mérleggel visszaméréssel bemérünk kb. 0,12–0,13 g oxálsavat.
- Hozzáadunk 10 cm³ 1:4 hígítású kénsavat.
- Az Erlenmeyer-lombikot felmelegítjük 40–60 °C hőmérsékletre.
- A meleg oldatot megtitráljuk a KMnO₄ mérőoldattal. A titrálást halvány rózsaszínig végezzük. A titrálást akkor kell befejezni, ha a halvány rózsaszín legalább ½ percig megmarad.
- Kiszámítjuk a pontos koncentrációt. A három bemérés koncentrációit kell átlagolni, ha azok között nincs kiugró eredmény.

0,02 mol/dm³ KMnO₄ mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása nátrium-oxalát titeranyaggal

- Három Erlenmeyer-lombikba analitikai mérleggel visszaméréssel bemérünk kb. 0,12–0,13 g nátrium-oxalátot.
- Hozzáadunk 10 cm³ 1:4 hígítású kénsavat.

- Az Erlenmeyer-lombikot felmelegítjük 40–60 °C hőmérsékletre.
- A meleg oldatot megtitráljuk a KMnO_4 mérőoldattal. A titrálást halvány rózsaszínig végezzük. A titrálást akkor kell befejezni, ha a halvány rózsaszín legalább $\frac{1}{2}$ percig megmarad.
- Kiszámítjuk a pontos koncentrációt. A három bemérés koncentrációit kell átlagolni, ha azok között nincs kiugró eredmény.

0,02 mol/dm³ KMnO_4 mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása nátrium-oxalát törzsoldattal

- Kimérünk 1,34 g körüli nátrium-oxalátot analitikai mérlegen és egy 200, vagy 250 cm³ térfogatú mérőlombikba bemossuk. Így kapjuk meg a nátrium-oxalát törzsoldatot.
- A pontos bemérésből kiszámoljuk a törzsoldat pontos koncentrációját!
- Kipipettázunk három Erlenmeyer lombikba 20 -25 cm³-t a törzsoldatból.
- Az Erlenmeyer-lombikot felmelegítjük 40–60 °C hőmérsékletre.
- A meleg oldatot megtitráljuk a KMnO_4 mérőoldattal. A titrálást halvány rózsaszínig végezzük. A titrálást akkor kell befejezni, ha a halvány rózsaszín legalább $\frac{1}{2}$ percig megmarad.
- Ha a fogyások közötti eltérés nem nagyobb, mint 0,2 cm³, a fogyásokat átlagoljuk és kiszámítjuk a pontos koncentrációt.

$$M(\text{Na}_2(\text{COO})_2) = 134,0 \text{ g/mol}$$

0,02 mol/dm³ KMnO_4 mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása oxálsav törzsoldattal

- Kimérünk 1,26 g körüli nátrium-oxalátot analitikai mérlegen és egy 200, vagy 250 cm³ térfogatú mérőlombikba bemossuk. Így kapjuk meg a nátrium-oxalát törzsoldatot.
- A pontos bemérésből kiszámoljuk a törzsoldat pontos koncentrációját!
- Kipipettázunk három Erlenmeyer lombikba 20 -25 cm³-t a törzsoldatból.
- Az Erlenmeyer-lombikot felmelegítjük 40–60 °C hőmérsékletre.
- A meleg oldatot megtitráljuk a KMnO_4 mérőoldattal. A titrálást halvány rózsaszínig végezzük. A titrálást akkor kell befejezni, ha a halvány rózsaszín legalább $\frac{1}{2}$ percig megmarad.
- Ha a fogyások közötti eltérés nem nagyobb, mint 0,2 cm³, a fogyásokat átlagoljuk és kiszámítjuk a pontos koncentrációt.

$$M((\text{COOH})_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}) = 126,0 \text{ g/mol}$$

Permanganometriás mérések receptjei

Hiperol tablettá H₂O₂-tartalmának meghatározása permanganometriásan

Feladatai közé tartozik a vegyipari Kft. csomagolásából kikerülő termék hatóanyagtartalmának vizsgálata, a hidrogén-peroxid-tartalmának meghatározása. A vizsgálatot permanganometriás térfogatós analitikai módszerrel végzi el.

A mérés leírása:

- Analitikai mérleggel mérjen le 1 db tablettát. Tegye egy kis főzőpohárba és oldja fel kb. 50 cm³ ioncserélt vízben. Veszteségmentesen mossa át egy 200 cm³-es mérőlombikba. Töltse jelig és homogenizálja az oldatot!
- Pipettázzon ki a törzsoldatból egyenlő részleteket Erlenmeyer-lombikokba és mérjen hozzá 10 cm³ w = 20%-os H₂SO₄-oldatot!
- Titrálja a mintákat KMnO₄ mérőoldattal 1–2 percig megmaradó rózsaszín szín megjelenéséig!

Számítások elvégzése:

- Rendezendő reakcióegyenlet:
$$\text{KMnO}_4 + \text{H}_2\text{O}_2 + \text{H}_2\text{SO}_4 = \text{O}_2 + \text{MnSO}_4 + \text{K}_2\text{SO}_4 + \text{H}_2\text{O}$$
- A mérőoldat fogyások átlagából és a koncentrációjából a reakcióegyenlet alapján számítsa ki a bemért minta H₂O₂-tartalmát!
- Az eredményt tömegszázalékban adja meg!
 $M(\text{H}_2\text{O}_2) = 34,02 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Oldat vas(II)-ion-tartalmának meghatározása permanganometrián

Ön a Nemzeti Kereskedelmi Fogyasztóvédelmi Hatóság Vegyipari laboratóriumának dolgozója. Napi munkája közé tartozik a kereskedelmi forgalomba lévő vasgálic Fe^{2+} -tartalmának meghatározása.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban kapott minta 5,123 g vasgálic bemérésével készült.
- A mérőlombikban kapott mintát töltse jelig, majd homogenizálja!
- Pipettázzon ki belőle egyenlő részleteket Erlenmeyer-lombikokba és mérjen hozzá 10 cm^3 $w = 20\%$ -os H_2SO_4 -oldatot!
- Titrálja a meg KMnO_4 mérőoldattal 1–2 percig megmaradó rózsaszín szín megjelenéséig!

Számítások elvégzése:

- Rendezendő reakcióegyenlet:
$$\text{MnO}_4^- + \text{Fe}^{2+} + \text{H}^+ = \text{Mn}^{2+} + \text{Fe}^{3+} + \text{H}_2\text{O}$$
- A mérőoldat koncentrációjából, a fogyásátlagából a reakcióegyenlet alapján, számítsa ki a kapott minta Fe^{2+} -tartalmát!
- Az eredményt Fe(II) százalékban adja meg!
 $M(\text{Fe}^{2+}) = 55,85 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Oldat kén-dioxid- tartalmának meghatározása permanganometrián

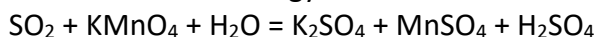
Az Ön feladata a füstgáz elnyeletésével nyert minták SO_2 -tartalmának meghatározása és az adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása az alábbiak szerint.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban kapott mintát töltse jelig, majd homogenizálja!
- Pipettázzon ki belőle egyenlő részleteket Erlenmeyer-lombikokba és mérjen hozzá 10 cm^3 $w = 20\%$ -os H_2SO_4 -oldatot!
- Titrálja a meg KMnO_4 mérőoldattal 1–2 percig megmaradó rózsaszín szín megjelenéséig!

Számítások elvégzése:

Rendezendő reakcióegyenlet:

- A mérőoldat koncentrációjából, a fogyásátlagából a reakcióegyenlet alapján, számítsa ki a kapott minta Fe^{2+} -tartalmát!
- Az eredményt Fe(II) százalékban adja meg!

$$M(\text{Fe}^{2+}) = 55,85 \text{ g/mol}$$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Részben szárított oxálsav kristályvíz tartalmának meghatározása permanganometriás titrálással

Az Ön feladata a minőségellenőrző laboratóriumba beérkezett részben szárított oxálsav minták kristályvíz-tartalmának meghatározása permanganometriás titrálással, a mérési adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása és jegyzőkönyvkészítés az alábbiak szerint.

A mérés leírása:

- Mérjen be kis főzőpohárba analitikai mérlegen 1,1 és 1,3 g közötti részben szárított kristályvizes oxálsavat!
- Oldja fel és mossa be egy 200,0-250,0 cm³ -es mérőlombikba, állítsa jelre a lombikot és homogenizálja a törzsoldatot!
- Pipetázzon ki a törzsoldatból titrálólombikokba egyenlő részleteket!
- Mérjen az automata adagolóból az oldatokhoz 10 cm³ 20 tömegszázalékos kénsavat!
- Adjon az oldatokhoz kb. 20-30 cm³ ioncserélt vizet!
- Melegítse fel az oldatokat kb. 70-80 °C-ra!
- Titrálja a meleg oldatokat a pontos koncentrációjú KMnO₄ mérőoldattal kb. 30 s-ig megmaradó rózsaszínű színig!

Számítások elvégzése:

- A rendezendő reakcióegyenlet:
$$\text{KMnO}_4 + (\text{COOH})_2 + \text{H}_2\text{SO}_4 = \text{K}_2\text{SO}_4 + \text{MnSO}_4 + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$$
- Számítsa ki a kapott részben szárított oxálsav kristály víztartalmát!
Az eredményt $(\text{COOH})_2 \cdot x \text{H}_2\text{O}$ formában adja meg!
 $M(\text{COOH})_2 = 90,04 \text{ g/mol}$ $M(\text{H}_2\text{O}) = 18,02 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Nitrit-tartalom meghatározása permanganometriás fordított titrálással

Az Ön feladata a pácoló üzem analitikai laboratóriumába beérkezett pácoláshoz használt minta nitrit-tartalmának meghatározása permanganometriás titrálással.

A mérés leírása:

- A nitrittartalmú ismeretlen tartalmazó mérőlombikot töltsse fel jelig, homogenizálja!
- Pipetázzon ki a pontos koncentrációjú KMnO_4 mérőoldatból titrálólombikokba $20,00 \text{ cm}^3$ részleteket.
- Mérjen hozzá automata adagolóból 10 cm^3 20 tömegszázalékos H_2SO_4 -at!
- Adjon az oldatokhoz kb. $20\text{-}30 \text{ cm}^3$ ioncserélt vizet!
- Melegítse fel az oldatokat kb. 40 °C -ra!
- Titrálja színtelenre a meleg KMnO_4 -oldatokat az ismeretlen töménységű nitrit-tartalmú oldattal!

Számítások elvégzése

- A rendezendő reakcióegyenlet:

- A reakcióegyenlet alapján számítsa ki a törzsoldat nitrittartalmát grammban! $M(\text{NO}_2^-) = 46,02 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Jodometria

Nátrium-tioszulfát mérőoldat

0,1 mol/dm³ koncentrációjú Na₂S₂O₃ mérőoldat készítése

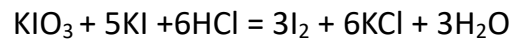
- Az oldat készítéséhez vízmentes Na₂S₂O₃-ot, vagy kristályvizes Na₂S₂O₃ · 5 H₂O-ot használunk.
Gyorsmérlegesen kimérjük a megfelelő tömeget (a számítottnál kicsit többet).
- A kimért tioszulfátot a mérőlombikba visszük, hozzáadunk kevés (0,1-0,2 g) vízmentes Na₂CO₃-ot, és 5-10 cm³ izobutil- vagy amil-alkoholt.
- Kiforralt ioncserélt vízzel jelig töltjük.
- A pontos koncentrációt egy hét állás után állapítjuk meg.

A 0,1 mol/dm³ koncentrációjú Na₂S₂O₃ mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása KH(IO₃)₂ titeranyaggal törzsoldatból

- Analitikai mérlegesen 0,1 mg pontossággal mérjen be kb. 0,8 g KH(IO₃)₂ -ot.
- Mossa be egy 250 cm³ mérőlombikba oldja fel, állítsa jelre majd homogenizálja az oldatot.
- Számítsa ki az oldat pontos koncentrációját!
- Mérjen be három Erlenmeyer lombikba 20,00 – 20,00 cm³ KH(IO₃)₂ -oldatot
- Adjon hozzá 10 cm³ 10 tömegszázalékos sósav oldatot és kb 0,5-1 g KI-ot.
- A lombikot fedje le és hagyja öt percig sötétben.
- Ezután titrálja 0,1 mol/dm³ Na₂S₂O₃ mérőoldattal szalmasárga színig. Ekkor adjon hozzá 3 csepp frissen készített és kihűtött keményítő oldatot.
- A titrálás végpontját a kék szín eltűnése jelzi.
- Számítsa ki a Na₂S₂O₃ mérőoldat pontos koncentrációját!

A 0,1 mol/dm³ koncentrációjú Na₂S₂O₃ mérőoldat pontos koncentrációjának meghatározása KIO₃ titeranyaggal törzsoldatból

- Analitikai mérlegen 0,1 mg pontossággal mérjen be kb. 0,7 g KIO₃ –ot.
- Mossa be egy 250 cm³ mérőlombikba oldja fel, állítsa jelre majd homogenizálja az oldatot.
- Számítsa ki az oldat pontos koncentrációját!
- Mérjen be három Erlenmeyer lombikba 20,00 – 20,00 cm³ KH(IO₃)₂ -oldatot
- Adjon hozzá 10 cm³ 10 tömegszázalékos sósav oldatot és kb 0,5-1 g KI-ot.
- A lombikot fedje le és hagyja öt percig sötétben.
- Ezután titrálja 0,1 mol/dm³ Na₂S₂O₃ mérőoldattal szalmasárga színig. Ekkor adjon hozzá 3 csepp frissen készített és kihűtött keményítő oldatot.
- A titrálás végpontját a kék szín eltűnése jelzi.
- Számítsa ki a Na₂S₂O₃ mérőoldat pontos koncentrációját!

Jodometriás mérések receptjei

Aktív klórtartalom meghatározása jodometriásan

Ön az Országos Minőségellenőrzési Intézet háztartás-vegyipari laboratóriumában dolgozik. Mai munkája a beérkező hipó aktív klórtartalmának meghatározása.

A mérés leírása:

- A mérőlombikban 50,0 cm³ hipó minta található.
- A mérőlombikban kapott mintát töltsse jelig, majd homogenizálja!
- Pipetázzon ki belőle egyenlő részleteket Erlenmeyer-lombikokba. Adjon hozzá 0,5 - 1,0 g KI-ot, 5 cm³ $w = 20\%$ -os kénsavoldatot és kb. 20 cm³ ioncserélt vizet!
- Fedje le a lombikot és hagyja állni lehetőleg sötét helyen kb. 5 percet, majd titrálja a mintákat ismert koncentrációjú Na₂S₂O₃ mérőoldattal szalmasárga színig. Adjon hozzá 1 cm³ keményítő indikátor és titrálja az oldatot színtelenre!

Számítások

- Rendezendő reakcióegyenletek:
 $\text{Cl}_2 + \text{KI} = \text{I}_2 + \text{KCl}$; $\text{I}_2 + \text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 = \text{NaI} + \text{Na}_2\text{S}_4\text{O}_6$
- A mérőoldat koncentrációjából és fogyások átlagából, a reakcióegyenlet alapján számítsa ki a bemért minta aktív klórtartalmát!
- Az eredményt g/dm³ egységben adja meg!
 $M(\text{Cl}) = 35,45 \text{ g/mol}$
- A megadott szempontok szerint készítse el a mérési jegyzőkönyvet!

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Réz(II) - ion meghatározása jodometriás titrálással

Az Ön feladata a Növényvédelmi Állomás Minőségellenőrző Laboratóriumába beérkezett permetezőszer Cu^{2+} -tartalmának meghatározása jodometriás titrálással, a mérési adatok alapján a mérési eredmény kiszámítása és jegyzőkönyvkészítés az alábbiak szerint

A mérés leírása:

- A Cu^{2+} -tartalmú ismeretlen tartalmú mérőlombikot tölts fel jelig, homogenizálja!
- Pipetázzon ki a törzsoldatból titrálólombikokba egyenlő részleteket!
  - Mérjen hozzá 5 cm^3 10 tömegszázalékos ecetsavat!
  - Adjon az oldatokhoz kb. 1 g KI-ot és kb. 20-30 cm^3 ioncserélt vizet!
  - Titrálja az oldatokat pontos koncentrációjú $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ -mérőoldattal barnás színig (a leváló csapadék fehéres színű), majd adjon hozzá 5 csepp 1%-os keményítő indikátort és folytassa a titrálást tovább piszkos fehér színig, melyet a csapadék színe ad!

Számítások

- Rendezendő reakcióegyenletek:
 $\text{CuSO}_4 + \text{KI} = \text{CuI} + \text{I}_2 + \text{K}_2\text{SO}_4$
 $\text{I}_2 + \text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 = \text{NaI} + \text{Na}_2\text{S}_4\text{O}_6$
- A rendezendő reakcióegyenletek alapján számítsa ki a törzsoldat Cu^{2+} -tartalmát grammban!
 $M(\text{Cu}) = 63,54 \text{ g/mol}$

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!

Permanganátok jodometriás meghatározása

Ön egy vegyipari cégnél dolgozik. Az a feladata, hogy ellenőrizze a felhasznált mérőoldatok koncentrációját. Ezúttal a KMnO_4 -oldat pontos koncentrációját jodometriásan kell meghatároznia.

A mérés leírása:

- $20,0 \text{ cm}^3$ $0,02 \text{ mol/dm}^3$ névleges koncentrációjú KMnO_4 -oldathoz 10 cm^3 10%-os H_2SO_4 -oldatot és 1g KI-ot adunk.
- Vízzel 50 cm^3 -re hígítjuk.
- A kivált jódot $0,1 \text{ mol/dm}^3$ $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$ -oldattal keményítő indikátor mellett megtitráljuk.

Számítások

- Rendezendő reakcióegyenlet:
 $\text{KMnO}_4 + \text{H}_2\text{SO}_4 + \text{KI} = \text{K}_2\text{SO}_4 + \text{MnSO}_4 + \text{H}_2\text{O} + \text{I}_2$
- A mérési adatok alapján határozza meg a KMnO_4 -oldat pontos koncentrációját!

A jegyzőkönyv készítés szempontjai:

- Szükséges vegyszerek és a vonatkozó H és P számok
- Mérési adatok megadása és pontossága
- Reakcióegyenlet, számítások elvégzése és helyessége
- Eredmények megadása és pontossága
- Szabályos munkavégzés

Tartsa be a munka- és balesetvédelmi előírásokat!